

ТЕКСТ. ДИСКУРС

**МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
СУЧАСНИХ КОЛИСКОВИХ**

doi: 10.12958/2227-2631-2023-1-47-86-95

Надія Безгодова,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри української мови

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5133-8250>

Лариса Колесникова,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7018-7761>

У статті проаналізовано мовностилістичні особливості колискових пісень як складової частини культури, що є однією з ключових умов формування особистості, збереження національної ідентичності, єдності матері й дитини, а також інструментом виховання й формування свідомості. Колискові розглядаємо як специфічний спосіб існування соціуму, знаряддя передачі культури з покоління в покоління, продукт колективної свідомості, результат узаємодії мислення та мови нації, як засіб вияву уявлень про світ, переданих від матері до дитини. Колискові – це своєрідний феномен культури, який фіксує й відображає систему сімейних і загальноприйнятих цінностей, етнічно зумовлені типи поведінки й настрої.

Акцентовано увагу на тому, що колискові пісні досліджують у культурології, літературознавстві, психології, педагогіці та етнографії. Аналіз наукових праць дає підстави для вивчення колискових з позиції наявності в них мотиваційної основи фольклорних демінутивів, регіональних особливостей, морального, психологічного й педагогічного їхнього впливу, тематичної й сюжетної різноманітності й мінливості, а також здатності до комунікативного зв'язку між адресатом і адресантом.

Зазначено, що сучасні колискові, хоча й зберегли давні фольклорні традиції, магічну функцію, своєрідну будову, емоційність, простоту й легкість сприйняття, але по-новому відображають події трагічного сьогодення через репрезентацію в них авторського світогляду. Безперечно, війна змусила переглянути тематику й виражально-експресивні можливості текстів для дітей: інформативність є важливим складником формування внутрішнього змісту сучасних колискових – унікального духовного оберегу для дітей. Однією з характерних рис

колискових є їхня є ритмо-мелодика, що створюється низкою засобів і прийомів, оскільки саме вона впливає на стан і настрої дитини. Для привернення уваги маленьких реципієнтів сучасні автори активно використовують у текстах колискових демінутиви та особливі форми звертання, що сприяє формуванню позитивного настрою, розкриває наміри мовця, демонструє ставлення до дитини, створює довірливу атмосферу розмови, полегшує сприймання життєвих проблем.

Ключові слова: демінутив, експресія, колискова, материнський код, нація.

The article analyzes linguistic stylistic features of lullabies. They are an integral part of culture, a condition for the formation of personality, preservation of national identity, unity of mother and child, as well as a tool for education and formation of consciousness. Lullabies are a specific cultural phenomenon that captures and reflects the system of family and generally accepted values, ethnically determined types of behavior and mood.

The analysis of scientific works provides grounds for studying lullabies from the point of view of folklore, regional features, their moral, psychological and pedagogical influence, thematic and plot diversity, as well as the ability to communicate.

It is noted that modern lullabies have preserved ancient traditions, magical function, emotionality, simplicity and ease of perception, but reflect the events of the tragic present in a new way. Undoubtedly, the war forced to review the subject matter and expressive possibilities of texts for children. Modern authors actively use diminutiveness and special forms of address in the texts of lullabies, which contributes to the formation of a positive mood, creates a trusting atmosphere of conversation and facilitates the perception of life's problems.

Key words: diminutive, expression, lullaby, mother code, nation.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Вступ. Унаслідок повномасштабного вторгнення ворога в Україну кожен відчуває велику відповідальність перед власним сумлінням, державою та прийдешніми поколіннями, але найбільша відповідальність – за долю маленьких українців, яких позбавили спокою й мирного неба над головою, повноцінного дитинства та часу, проведеного з батьками.

Для дитини, якою б віку вона не була, важливо, щоб поряд були найрідніші. Особливо це відчуття загострюється під час небезпеки, коли діти перебувають у стані перманентного стресу. Вони потребують захисту від зла, від психологічної травми, прояву любові й ніжності.

Часом потрібних для цього слів не вистачає, бо над мисленням і волею українців у такі моменти домінують почуття й емоції, які інколи важко передати словами. Щоб відвертати увагу дітей від потенційно стресових ситуацій і максимально вберегти їх від зовнішніх подразників, батьки найчастіше використовують сучасні «розумні гаджети», які стали невід'ємною частиною життя людини: популярні відео- та аудіоносії, музичні іграшки, смартфони тощо. Але сумні реалії сьогодення не завжди дозволяють скористатися відеосервісами. У такому разі допомагають римовані рядки відомих пісень, скоромовок, приповідок, віршів, які дорослі прочитують або наспівують, щоб утішити, заспокоїти дитину. Ніколи «не зраджує» й не піддається жодній конкуренції століттями апробований універсальний засіб – колискові як оберіг і джерело захисту дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми особливостей українських колискових були об'єктом дослідження різних наукових царин: культурології, літературознавства, психології, педагогіки та етнографії. Практично не розробленим і актуальним у лінгвістиці залишається питання про мовні процеси та явища в тексті колискових, про роль лексико-семантичного значення й експресивну репрезентацію мовних одиниць, що є смисло- та образотвірними в текстах пісенного жанру; також потребують вивчення граматико-парадигматичні та асоціативні відношення.

О. Романенко, яка у своїй дисертації аналізувала колискові пісні з позиції наявності в них мотиваційної основи фольклорних демінутивів, їх морфологічної, граматичної та лексико-семантичної комбінаторики, зазначила, що народно-поетична творчість «зберігає живу народнорозмовну мову, її історичний і культурнонаціональний контекст, мовотворчий досвід кожного етносу» (Романенко, 2022, с. 19). А. Друзюк, спираючись на власні польові записи, дослідила функціонування колискових пісень, охарактеризувала їхні регіональні особливості, акцентувала увагу на моральному й педагогічному їх впливі. У своїй статті ми повністю пристаємо до висновку науковиці: «Коліскові пісні створювалися в межах міфологічного світогляду людства, коли вірили, що слово може матеріалізуватися, дати можливість відчувати реальний світ, керувати ним» (Друзюк, 2013, с. 94).

Коліскова пісня як носій материнського коду, за Д. Лаврик, є необхідною умовою формування україномовної особистості, а також збереження національної ідентичності народу (Лаврик, 2014). Про вплив колискових пісень на підсвідомість дитини йдеться в дослідженні О. Марчун, яка вбачає в них природну єдність матері й дитини. На думку вченої, вони є «не тільки гнучким інструментом виховання, а й основним засобом психічної розрядки жінки» (Марчун, 2017, с. 86).

Для нас видається вагомою стаття С. Єрмоленко «Специфічні форми вокатива в дитячих колискових піснях», де вокатив розглянуто як виразник комунікативного зв'язку між адресатом і адресантом; як

елемент мовного етикету; а також акцентовано увагу на його мінливості, тематичній і сюжетній різноманітності (Єрмоленко, 2020).

Що є визначальним у сучасній колисковій, які мовностилістичні й художньо-поетичні засоби використовують відомі автори й поетипочатківці, щоб «пісня до сну» не тільки не втратила своєї оригінальності, а й набула нового, суголосного сьогоденню звучання?

Відповіді на ці питання і є метою нашого дослідження. Джерельною базою слугували колискові, написані й викладені в соціальні мережі після 24 лютого 2022 року

Методи дослідження. У розвідці використано метод аналізу теоретичних досліджень, метод суцільної вибірки та описовий метод.

Виклад основного змісту. Колискові розглядаємо як складник культури, її необхідну умову та специфічний спосіб існування, знаряддя передачі культури з покоління в покоління й навіть як незалежний феномен. Зрозуміло, що колискові пісні й культура народу перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємозумовлюють один одного; вони є продуктом колективної свідомості, результатом взаємодії мислення, дійсності та мови нації як засобу вияву уявлень про світ, передані від матері до дитини.

Коліскові як феномен культури можуть фіксувати й відображати деяким чином систему сімейних цінностей, загальноприйнятих оцінок, а також етнічно зумовлені типи поведінки й настрої, що існують в окремій родині або в конкретному соціокультурному середовищі, та вічні цінності народу, що склалися протягом багатьох століть і зумовлені культурними уявленнями багатьох поколінь.

В українських родинах найчастіше дітям наспівують уже відомі народні колискові, передані з покоління в покоління, які вчать любові до рідних і Батьківщини, сприяють формуванню добра й справедливості: «Ой ходить сон коло вікон», «Котику маленький», «Люлі, люлі, налетіли гулі», «Ой ну, люлі, дитя, спать», «Пішла киця по водицю», «Ой ходила журавочка», «Ой ти, коте, коточок» тощо.

Крім фольклорних, побутує безліч літературних колискових, що вже стали класикою: «Ой люлі-люлі, моя дитино» Тараса Шевченка, «Над колискою» Степана Руданського, «Пісня молодиці над колискою першого сина» Мусія Кононенка, «Спи, засни, моя дитино...» Андрія Малишка, «Над колискою» Олександра Олеся, «Колискова» Лесі Українки, «Баю, бай» Якова Щоголева, колискові Кирила Стеценка, Миколи Вінграновського та ін. Крім того, кінець ХХ – початок ХХІ століття має свій доробок колискових: збірка поезій «Колискова для рим» Ростислава Баледи, «Колискова» (синові) Івана Коваленка, «Колискова вечорова» Марії Деленко, «Колискова» і «Ходять сни» Галини Мирослави, «Колісанка для Степанка» Володимира Тимчука, колискова для донечки «Лелека» Оксани Аннич, «Татова колискова» Віктора Павліка тощо.

Колискові пісні – жанр народної родинної лірики, специфічний зміст і форма якої функційно зумовлені присиплянням дитини в колисці (Лесин, 1971, с. 352). Сучасні колискові ввібрали найкращі фольклорні традиції, магічну функцію, інтонаційно-ритмічну будову, мелодику, досконалість, емоційність, простоту й легкість сприйняття і дитячу грайливість. А найголовніше – пісні-колискові через репрезентацію авторського світогляду відображають події сьогодення.

Війна змусила переглянути тематику й виражально-експресивні можливості текстів для дітей. «...зараз, коли лягаємо спати, молимося, щоб не летіли бомби і ракети, вцілів будинок, і всі залишилися живими і здоровими. Ось така тепер реальність, яка диктує нові тексти колискових» (Наталка Карпа).

Українські аніматори, щоб підтримати і стабілізувати психологічний стан дитини під час війни, у межах волонтерського проекту «Графічний батальйон» створили анімації «*Коліскова для малят*», «*Коліскова під звуки сирени*», «*Сонячна коліскова*» та ін. Українські символи, кольорова гама, яка заспокійливо впливає на психологічний стан, лагідні рухи супроводжуються ніжною колісковою, що навіть не тільки дітям, але й дорослим, які разом з малечею переглядають відео, приємні спогади про мирне життя, безтурботність, щастя і спокій. Також такі проекти мають і виховний характер: діти ототожнюють себе з персонажами мультфільмів і разом з ними вчаться знаходити вихід зі скрутних ситуацій, що трапляються під час війни.

Коліскова – перша пісня в житті дітей, виконана виключно для них з любов'ю та ніжністю, й оскільки дитина лише починає розуміти окремі слова і сприймати дійсність, то в ній автори здебільшого використовують загальноповсякденну лексику, не переобтяжують тексти складними поетичними прийомами і тропами, що зумовлює якнайшвидше сприйняття дитиною рідної мови на слух. У їхній зміст вплітається мозаїка життєвих роздумів матері над своєю долею і долею дитини, над різними родинними ситуаціями. «Монологи колискових пісень виражаються і відповідними поетичними засобами, синтаксисом: риторичні звертання й питання, часті повтори, переважно анафори, специфічно дитяча лексика, зменшувально-пестливі форми слів, ніжні епітети й порівняння (*хатинька теплесенька, дитинька малесенька, сонько, дрімко, личко, очка, головонька, колісонька, хить-хить, скрип-скрип, медок-солодок, «як вишенька на вишеньці, так дитина в колісоньці», «коби-с ми здоров виріс, як дуб зелененький»*)» (Лесин, 1971, с. 352).

Інформативність, оцінність та емоційна забарвленість є важливими складниками формування внутрішнього змісту сучасних колискових.

Так, Галина Мирослава збірку віршів малятам до сну назвала чарівно – «*Добраніченьки*», бажаючи дитині доброї ночі, а Наталка Весна – «*Місячна колісанка*», натомість Тетяна Строкач, Ксенія Бондаренко

і Наталка Карпа в назвах своїх колискових уживають слово «війна» з характерною для нього негативною семантикою: «*Колискова під час війни*», «*Колискова для мамі... коли війна...*», «*Колискова війни*». Авторки в назви своїх творів уже вклали текстову інформацію, потрібну оцінку, а також висловили своє ставлення до реалій сьогодення.

А. Ткач, досліджуючи роль колискових пісень, наголошує на їхній збережувальній функції: «Колискова пісня в українській традиційній культурі повинна бути джерелом захисту дитини. У ній представлений ряд символів, що дозволяють казати про присутність у тексті колискової своєрідних оберегів, які дають уяву про сам процес заколисування» (Ткач, 2020, с. 183 – 184).

Ніжність співу, тепло слів, образи казкових створінь, що «живуть» у колискових: *коточки, зайчики, півники, гулі, горлички, сонечка* й ін. персонажі, покликані дарувати солодкий сон немовляті: «*Зайчику маленький, / Ти посидь тихенько, / Не лякайся, будь ласка, / Краще слухай казку...*» (Тетяна Строкач «Спи, моя дитино»); «*Спи, мій котику маленький, / Спи, мій зайчику сіренький, / Через зіроньку ясну / Я бажаю тобі сну*» (Едуард Драч «Батьківська колискова»); «*Булики та горлиці / Заклекоцуть знову...*» («Колискова Мелодія України»); «*Закотилось сонечко / І лягло в колиску, / Заспівала горличка / Надвечірню пісню...*» (Ксенія Бондаренко «Колискова для мамі... коли війна...»); «*Ніч гойдає в небі зорі / Спить кораблик в синім морі / Явір обійма калину / На добраніч, Україно*» («Колискова війни» Наталка Карпа). У текстах також фігурують персоніфіковані образи міфічних істот – Сон і Дрімота, яких авторка, Тетяна Строкач, називає лагідно: «*Сонько-Дрімко: / Я тобі, моє малятко, / Заспіваю колискову... Про коточка й Сонька-Дрімка, / І про гулів, й про Дрімоту...*» («На добраніч»), а також персонаж української казки Івасик-Телесик: «*Цить, мій малесенький, ніч за вікном / Править Івасик-Телесик човном / Тихо хлюпоче срібляста ріка, / Човник причалює до бережка*» (Мар'яна Савка «Колискова річкова»).

З-поміж назв свійських тварин, згадуваних у колисанках, найбільш уживаною є лексема *кіт* (*котик, котичок, коточок*). За космогонічними й народними уявленнями, це дуалістичний образ, що межує між реальним і потойбічним світом. Попри це, за стародавніми українськими традиціями, «перед тим, як покласти новонародженого в колиску, баба-повитуха клала туди kota, щоб дитя спало, як кіт» (Жайворонок, 2006, с. 281). Саме цим у колискових піснях і зумовлені згадки про тварину.

Визначальним у колисковій є не стільки смисловий, як звуковий (ритмо-мелодійний) компонент, оскільки має на меті вплинути на стан і настрої дитини. Мелодія колискової відрізняється від інших пісень одноманітністю й монотонністю, що досягається низкою засобів і прийомів. Найпоширеніші – фонетичні ефекти – заколисувальні вигуки, що найчастіше складаються з повторення слів, надають мові мелодійності й ритмізації та закладають підґрунтя майбутніх перших звуків, вимовлених малюком. Недарма колискові ще називають

колисанками, або ж поезіями жанру «Люлі-люлі, баю-бай»: «**Люлі, люлі, моя нене, / Спи, матусенько, дрімай...**» (Ксенія Бондаренко «Колискова для мами... коли війна...»); «**Хай усі-усі малята Живуть в радості, в любові. / Люлі -люлі, треба спати. / Зачекались сни казкові...**» (Тетяна Строкач «На добраніч»); «**Люлечки-люлі, спіть, мої гулі, / Завтра раненько сонце тихенько / Промінчиком ніжно буде лоскотати**» (Наталка Весна «Спіть, мої гулі»); «**Люлі-люлі, сину мій / Звірі йдуть у лютий бій / Нічка буде та й мине / Татко звірів прожене**» (Марина Круть «Колискова»); «**Баю-бай, малятка, любі хлопчики й дівчатка, / Спіть спокійно, без тривоги, / Наближаймо перемогу!**» (Наталка Весна «Колискова»); «**Люлі, люліньки, люляй, / Потихеньку засинай**» (Галина Мирослава «Колискова»).

Апозитивні відношення в конструкціях, що складаються з двох слів-іменників, увиразнюють значення, надаючи текстам колискових емоційно-експресивного забарвлення: «**Пташечка гніздечко / Звила недалечко, / Дітям-пташеняткам / Пестила крильцята**» (Ксенія Бондаренко «Колискова для мами... коли війна...»); «**Хмароньки-крилатки заступили сонечко, / Тихий шепіт вечора постукав у віконечко**» (Наталка Весна «Нічка хмарки відкриває»); «**На добраніч! Тиха нічка / Сон несе тобі, дитино. / Місяць пропливе по річці, / Сяють зорі-намистини**» (Тетяна Строкач «На добраніч»).

Для того, щоб привернути увагу маленького реципієнта, досягти милозвучності мови, автори активно використовують демінутиви: *матінка, матусенька, татусь, дитинко, малятко, горличка, нічка, звірятка, пташечка* тощо. Такий лексичний прийом демонструє ніжне, пестливе ставлення до дитини, створює емотивний зв'язок й довірливу атмосферу розмови з нею, що відповідає звичному для дитини, повсякденному досвіду спілкування, «пом'якшує» опис життєвих проблем: «**Ночі спокійної, люба дитино, / Без завивання сигналів тривоги. / Хай твоя **матінка** поруч спочине, / Мужній **татусь** захистить вас обох...**» (Тетяна Строкач «Колискова»); «**Сплять малесенькі **звірятка**, / Вже їм сняться сни чудові... / Я тобі, моє **малятко**, / Заспіваю колискову...**» (Тетяна Строкач «На добраніч»); «**Зайчику маленький, / Ти посидь тихенько, / Не лякайся, будь ласка, / Краще слухай казку...**» (Тетяна Строкач «Спи, моя дитино»); «**Прилетіла **ніченька** на крилах, / Сіла на **хмариньку**, спочила, / Пригадала пісню колискову, / Щоб малятам заспівати знову...**» (Тетяна Строкач «Прилетіла ніченька...»); «**Люлі-люлі, моя нене, / Спи, **матусенько**, дрімай. / **Нічка** вже минула темна, / Ти ж не спала, спочивай; **Закотилось сонечко** / І лягло в колиску, / **Заспівала горличка** / Надвечірню пісню, / **Пташечка** гніздечко / Звила недалечко, / Дітям-пташеняткам / Пестила **крильцята****» (Ксенія Бондаренко «Колискова для мами... коли війна...»); «**Моя золота **донечко**, / Дай мені свої, **долонечки** / Тихо заспіваю...**» («Колискова Мелодія України»); «**Деся за морем, синім морем / Мій **синочок** засина...**» (Едуард Драч «Батьківська колискова»).

Ужиті в сучасних текстах колискових зменшувальні форми слів посилюють експресію, допомагають продемонструвати суб'єктивне ставлення до адресата, дати йому певну характеристику, а також надають поезії інтимізації, ніжності, що може досягатися й уживанням присвійного займенника *«моя»/«мій»*: *«Я тобі, моє малятко, / Заспіваю колискову...»* (Тетяна Строкач «На добраніч»); *«Люлі-люлі, моя нене, / Спи, матусенько, дрімай»* (Ксенія Бондаренко «Коліскова для мами... коли війна...»); *«Десь за морем, синім морем / Мій синочок засина; Спи, мій котику маленький, / Спи, мій зайчику сіренький...»* (Едуард Драч «Батьківська колискова»); *«Прокидайся, донечко, / Ясне моє сонечко...»* («Коліскова Мелодія України»); *«Спи, моя ластівко, скоро весна, / Майже весна... І вона неминуча ...»* (Мар'яна Савка «Спи, моя ластівко»); *«Спи моє дитя / В стінах укриття...»* (TANKATAKA).

У колискових піснях на особливу увагу заслуговують форми звертання, суть яких полягає не лише в називанні адресата, але й у передаванні емоцій, намірів мовця, що й формує процес комунікації. Аналізуючи прагматичні функції номінацій адресата мовлення, М. Скаб доводить, що «вибір лексико-семантичного наповнення та структури певної номінації адресата мовлення зумовлений низкою позамовних (прагматичних) чинників, серед яких вирізняють комунікативний намір мовця, комунікативну функцію висловлення, до складу якого входить аналізована номінація, особливості конкретної комунікативної ситуації, зокрема так звані пресупозиції, усталені в суспільстві в певний період його життя правила чи традиції (звички) називання, норми, рекомендації мовленнєвого етикету, індивідуальні мовні уподобання автора тощо» (як цитується у Єрмоленко, 2020, с. 49).

З-поміж художньо-поетичних засобів у текстах колискових найчастіше трапляються епітети – прикметники, які підсилюють емоційний вплив, виразність, образність мови твору, допомагають сприйняти і зрозуміти авторське ставлення до навколишнього світу: *«На добраніч! Тиха нічка; Сплять малесенькі звірятка, / Вже їм сняться сни чудові...»* (Тетяна Строкач «На добраніч»); *«Нічка вже минула темна, / Ти ж не спала, спочивай»* (Ксенія Бондаренко «Коліскова для мами... коли війна...»); *«Світять зорі неозорі, / А над ними глибина, / Десь за морем, синім морем / Мій синочок засина»* (Едуард Драч «Батьківська колискова»); *«А наш місяць вайлуватий / Зорі в ріжки йде збирати...»* (Галина Мирослава «Ходять сни»).

Традиційно так склалося, що колискові малятам найчастіше наспівують або читають речитативом мами, бабусі, сестрички. Однак по-особливому ніжно, зворушливо і з усвідомленням повноти батьківства звучать дитячі пісні в чоловічому виконанні. Мережу розчулило відео, де військовий ЗСУ Олег-Фродо Берестовий співає новорічну колискову своєму синочку-первістку Теодору, який мирно спить на деку татової гітари: *«Ці дні каламутні, але, по суті, злітають у небо дрони могутні.*

Не можуть спокійно жити земляни, бо в Україну лізуть росіяни. Спи, котику милий, – працюють Збройні Сили».

Не менш хвилюючим і чуттєвим є виконання Аркадієм Войтюком ліричної композиції «Батьківська колискова», слова якої написав боєць тероборони ЗСУ, бард Едуард Драч: *«Світять зорі неозорі, / А над ними глибина, / Десь за морем, синім морем / Мій синочок засина. Мати його колисає, / Ніжки ковдрою вкрива, / Біля ліжечка сідає, / Тихо пісеньку співа. Спи, мій котику маленький, / Спи, мій зайчику сіренький, / Через зіроньку ясну / Я бажаю тобі сну».*

У квітні 2022 року в соціальних мережах з'явилася нова робота Олі Полякової «*Коліскова Мелодія України*». Слова пісні написали Олександр та Ірина Вратарьови на музику легендарного українського композитора Мирослава Скорика. Співачка цією композицією відтворює настрої, внутрішній біль і сподівання всієї держави. Ритміка та змістові компоненти колискової мають надзвичайно сильний психологічний вплив на слухачів. Перша частина колискової пронизана болем і смутком, який спіткав усю Україну через війну: *«Прокидайся, донечко, / Ясне моє сонечко, / Чуєш? Грім буркоче. / З неба не гроза, громовиця, / Люта і страшна розбійниця / Впала серед ночі... / Моя золота донечко, / Дай мені свої долонечки, / Тихо заспіваю – / І сновида зла, / Страшна примара / У п'яті тебе не налякає...».*

«Навіть у найтяжчі миті ми, українці, не втрачаємо надію знову бачити мирне небо, віру в нашу перемогу. Перемога обов'язково буде за нами – немає жодних сумнівів», – про це друга частина пісні. На думку Олі Полякової, «колискова повинна бути про хороше, спокійне»: *«Коліскова берегиня / Намалює сни – сни спокійні!.. / Ти цвіти, цвіти, країно, / Ненько-Україно! / Добрий ранок сонячний, / Буслики та горлиці / Заклеочуть знову!.. / Вишня вітамі гоїдає, / Мирний ранок нас вітає / Край рідного дому!..».*

Нікого не залишають байдужими слова, сказані співачкою: «Горніть до себе дітей, якщо маєте таку можливість, обов'язково говоріть із ними про те, що зараз відбувається, знаходьте слова. Співайте їм колискові...». Як заклик і настанова лунають такі слова: *«Співайте колискові дітям, / З пісень приходять світ життя. / Там котик ходить, місяць світить / І стежка в'ється в майбуття»* (Елла та Анна Верещаги).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сучасні колискові пісні являють собою багатопланове, цілісне мовне утворення, що містить різноманітні смислові відносини та оцінки, пов'язані з функціонуванням етнокультурних кодів у мові, із зовнішніми чинниками, здатними впливати на вибір теми колісанок. Для текстів колискових пісень ХХІ століття характерною є демонстрація високого рівня тривоги, стурбованості та психологічної напруги. Попри це, вони зберегли емоційну забарвленість, тягіння до сімейних цінностей і фольклорних традицій, продовжуючи виконувати функцію духовних оберегів під час

війни. Аналіз наукової літератури засвідчив, що тема колискових пісень вивчена недостатньо, тому перспективним убачаємо дослідити мовні особливості текстів колискових у лексико-семантичному, порівняльному аспектах та з урахуванням принципів етнопедагогіки.

Література та джерела

- Друзюк, А. (2013). Колискові пісні Східної Волині (за матеріалами експедиційних записів). *Студії мистецтвознавчі*. Ч. 3 – 4. С. 91 – 101.
- Єрмоленко, С. І. (2020). Специфічні форми вокатива в дитячих колискових піснях. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 13. Т. 1. С. 48 – 52.
- Жайворонюк, В. В. (2006). *Знаки української етнокультури*: словник-довідник. К., 703 с.
- Лаврик, Д. С. (2014). Вплив материнського коду на формування україномовної особистості в сучасній родині. *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства*: матеріали Всеукр. наук. конф. викладачів, аспірантів, співробітників та студентів (21 – 22 квіт. 2014 р. м. Суми). Суми: СумДУ. С. 188 – 190.
- Лесин, В. М. & Пулинець О. С. (1971). *Словник літературознавчих термінів*. К., 486 с.
- Марчун, О. (2017). Вплив колискової пісні на свідомість і підсвідомість дитини. Онірична та апотропеїчна функції. *SWorldJournal. Issue 17. Part 2*. Р. 74 – 88.
- Романенко, О. П. (2022). *Комбінаторна семантика демінутивів у новогрецькій, сербській та українській мовах (на матеріалі колискових пісень)*: дис. ... д-ра філософії: спец. 035 – філологія. К., 180 с.
- Ткач, А. (2020). Колискові пісні та їх роль у контексті традиційної культури. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Сер.: Музичне мистецтво*. Т. 3. № 2. С. 181 – 188.

Стаття надійшла до редакції 03.05.2023 р.

Прийнято до друку 06.05.2023 р.

Рецензент – доктор філол. наук, проф. Глуховцева К.Д.